

2022-01-28

Finansdepartementet
111 52 Stockholm
Sverige

Jens Lidén
jens.liden@tco.se
+46725553305

Ds 2021:31 *En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling*

Fi2021/03461

Justitiedepartementet har skickat promemorian *En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling* på remiss.

TCO:s inställning till och synpunkter på förslaget

TCO tillstyrker förslaget med tillägget att de föreslagna reglerna bör gälla även vid direktupphandlingar.

TCO har sedan länge efterfrågat förstärkningar av det upphandlingsrättsliga regelverket när det gäller möjligheter och skyldigheter för upphandlande myndigheter och enheter att beakta samhällsintressen vid offentlig upphandling. Bland annat har TCO föreslagit skärpningar av reglerna om att upphandlande myndigheter och enheter bör beakta miljöhänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta (den så kallade bör-regeln). Se exempelvis TCO:s remissyttranden av den 1 oktober 2014 samt den 22 december samma år över SOU 2014:51 och Ds 2014:25 samt SOU 2014:69.

TCO:s uppfattning är att de i promemorian föreslagna skärpningarna av den så kallade bör-regeln kan vara ett steg på vägen mot att främja och värna samhällsintressen, exempelvis skydd för miljön och goda arbetsvillkor, vid offentliga upphandlingar. Den närmare innebörden av att miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter ska beaktas *när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte* (TCO:s kursivering) är dock inte helt tydlig. Den befintliga regleringen innebär att bl.a. sociala och arbetsrättsliga hänsyn bör beaktas *om upphandlingens art motiverar detta*. Förslaget kan i denna del tolkas som en inskränkning vid jämförelse med gällande rätt, eftersom ”art” i många fall har en vidare betydelse än ”syfte”. Den närmare innebörden av denna ändring bör därför förtydligas.

TCO ser positivt på den föreslagna skyldigheten om riktlinjer. TCO tror att riktlinjer skulle kunna spela en viktig roll i att förbättra myndigheternas kunskap och förutsättningar att ställa arbetsrättsliga och andra krav om samhällsintressen i sina upphandlingar. TCO delar även det som framförs i promemorian om att riktlinjer kan bidra till att målsättningarna blir tydliga och mätbara, samt möjliga att följa upp och utvärdera. Det är dock viktigt att upphandlande myndigheter och enheter kan få stöd att besluta om riktlinjer. Det finns redan idag ett behov av utökat stöd till myndigheter och enheter i hanteringen av upphandlingsfrågor. Det behovet skulle kunna tillgodoses genom att Upphandlingsmyndigheten ges ett utökat uppdrag att ge stöd till upphandlande organisationer.

Därutöver är TCO tveksam till promemorians uppfattning att förslaget inte skulle medföra en alltför tung administrativ börda och endast marginellt ökade kostnader för upphandlande myndigheter och enheter. Skärpta krav, som ska gälla vid fler upphandlingar och avse fler intressen, kan förmodas innebära en ökad arbetsbörda för den upphandlande personalen både kvantitativt och kvalitativt. Införandet av nya intressen, exempelvis klimatet och djuromsorg, ställer sannolikt krav på utökad kompetens hos den upphandlande myndigheten eller enheten. Särskilt klimataspekter kan kräva mycket komplicerade bedömningar. Det är nödvändigt att skärpta krav och kvalificerade arbetsuppgifter avspeglas i de upphandlande myndigheternas resurser och kompetens.

Samhällsintressen bör främjas, värnas och följas upp även vid direktupphandlingar. TCO anser därför, i motsats till övervägandena i promemorian, att de föreslagna reglerna bör gälla även vid direktupphandlingar.

TCO:s principiella inställning till offentlig upphandling

TCO anser att det behövs ytterligare åtgärder. En upphandlande myndighet eller enhet ska enligt TCO:s uppfattning vid all upphandling ställa krav på kollektivavtal för de anställda som utför arbetet med en svensk facklig organisation som organiserar arbetstagare i aktuell bransch, eller att anbudsgivaren visar att man tillämpar löner och anställningsvillkor som ligger på minst samma nivå.

TCO anser vidare att märkningar, som exempelvis TCO Certified, ska användas i större utsträckning då upphandlande myndigheter eller enheter ställer sociala krav och miljökrav. Offentlig upphandling kan dessutom vara ett viktigt verktyg i den aktiva arbetsmarknadspolitiken exempelvis genom att ställa krav på att

leverantörer anställer långtidsarbetslösa eller upplåter praktikplatser.

En väl fungerande uppföljning är en förutsättning för att sociala krav ska få en verkan i praktiken.

TCO vill se att utrymmet att ta arbetsrättsliga hänsyn vid icke-direktivstyrda upphandlingar utökas ytterligare, exempelvis genom att reglerna om särskilda arbetsrättsliga villkor vid fullgörande av kontrakt görs tillämpliga även på det icke-direktivstyrda området. Se vidare TCO:s remissyttrande av den 28 januari 2019 över SOU 2018:44.

Therese Svanström
Ordförande

Jens Lidén
Jurist